

GIÁO DỤC KINH TẾ VÀ PHÁP LUẬT THEO CHƯƠNG TRÌNH GIÁO DỤC PHỔ THÔNG 2018 Ở TRƯỜNG TRUNG HỌC PHỔ THÔNG

*ECONOMIC AND LEGAL EDUCATION ACCORDING TO THE GENERAL EDUCATION
PROGRAM 2018 IN HIGH SCHOOL*

LÊ THỊ THANH TÂM^(*), HOÀNG ĐÌNH THÁI^(**)

^(*)Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh, *mitam0946494527@gmail.com*

^(**)Trường Cán bộ quản lý giáo dục Thành phố Hồ Chí Minh, *hdthai@iemh.edu.vn*

THÔNG TIN	TÓM TẮT
<p>Ngày nhận: 22/5/2023 Ngày nhận lại: 28/5/2023 Duyệt đăng: 26/6/2023 Mã số: TCKH-S02T6-B18-2023 ISSN: 2354 – 0788</p> <p>Từ khóa: Giáo dục phổ thông, giáo dục kinh tế và pháp luật, trung học phổ thông.</p> <p>Key words: General education, economic and legal education, upper secondary education.</p>	<p><i>Chương trình Giáo dục phổ thông 2018, môn học Giáo dục công dân được đã xác định môn học này ở cấp trung học phổ thông có tên gọi là Giáo dục kinh tế và pháp luật. Bằng phương pháp phân tích, so sánh, tổng hợp vấn đề, bài viết tập trung làm sáng tỏ những nội dung giáo dục kinh tế và pháp luật mới trong môn học, đưa ra một số nhận xét, đánh giá về tính phù hợp và những vấn đề đặt ra khi áp dụng Chương trình môn học mới. Bài viết đề xuất một số biện pháp nhằm nâng cao hiệu quả công tác giáo dục trong dạy học môn Giáo dục kinh tế và pháp luật ở trường trung học phổ thông để đưa thực tiễn giáo dục cho học sinh đi vào thực chất.</i></p> <p>ABSTRACT</p> <p><i>In the General Education Program 2018, the subject of Civic Education is defined as this subject at the upper secondary level called Economic and Legal Education. By analyzing, comparing and synthesizing problems, the article focuses on clarifying new economic and legal education contents in the subject, making some comments and assessments on the suitability and problems posed when applying the new subject program. The article proposes a number of measures to improve the effectiveness of education in teaching economic and legal education in upper secondary schools to put educational practices for students into practice.</i></p>

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT ngày 26 tháng 12 năm 2018, Bộ Giáo dục và Đào tạo đã chính thức thông qua Chương trình giáo dục phổ thông 2018. Chương trình này xác định giáo dục công dân là một trong những nội dung giáo dục quan trọng giữ vai trò chủ đạo trong giáo dục ý thức và hành vi của công dân cho học sinh [1]. Theo định hướng ngành nghề thì môn Giáo dục kinh tế và pháp luật là môn học bắt buộc đối với học sinh lựa chọn nghề nghiệp là Giáo dục chính trị, Giáo dục công dân, Kinh tế, Hành chính và Pháp luật. Chính vì vậy, nội dung chủ yếu của môn học là học vấn phổ thông, cơ bản về kinh tế, pháp luật, thiết thực đối với định hướng nghề nghiệp sau trung học phổ thông của học sinh, gắn kết với nội dung giáo dục đạo đức và giá trị sống, kỹ năng sống, giúp học sinh có nhận thức đúng và thực hiện quyền, nghĩa vụ và trách nhiệm công dân trong các quan hệ kinh tế và pháp luật. Chương trình giáo dục phổ thông tổng thể hiện nay đã xác định trong giai đoạn giáo dục định hướng nghề nghiệp ở trung học phổ thông đặc biệt chú trọng vào nội dung giáo dục kinh tế và pháp luật. Đây là một nội dung được nhiều công trình nghiên cứu bàn luận đến.

Nhận thức được tầm quan trọng của giáo dục kinh tế trong chương trình giáo dục phổ thông mới, trên Tạp chí Khoa học và Công nghệ - Đại học Thái Nguyên số 07 (2020), tác giả Nguyễn Thị Hạnh đề xuất đổi mới nội dung giáo dục kinh tế trong Chương trình đào tạo cử nhân Giáo dục Chính trị ở Trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên để đáp ứng chương trình giáo dục phổ thông mới [2, tr. 505-510], còn tác giả Trần Thị Lan lại tập trung làm sáng tỏ tính tất yếu và những yêu cầu đối với công tác bồi dưỡng năng lực giáo dục kinh tế cho giáo viên dạy Giáo dục công dân ở trường trung học phổ thông của Việt Nam nhằm đáp ứng yêu cầu triển khai chương trình môn Giáo dục kinh tế và pháp luật sau năm 2020 [3, tr. 480-490].

Chương trình môn Giáo dục kinh tế và pháp luật và khả năng đáp ứng của đội ngũ giáo viên giảng dạy môn học này ở bậc trung học phổ thông. Nguyễn Mai Anh đưa ra các nhận định về Chương trình đào tạo cử nhân Giáo dục Chính trị của Trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên hiện nay và một số đề xuất nhằm hoàn thiện chương trình này [4, tr. 85-89]. Tác giả này cũng đề xuất tăng cường nội dung giáo dục kinh tế và pháp luật cũng như về quyền công dân cho sinh viên chuyên ngành Giáo dục Chính trị để đáp ứng được việc giảng dạy những nội dung mới trong môn Giáo dục kinh tế và pháp luật [5, tr.175-180]. Cũng nghiên cứu về giáo dục pháp luật cho học sinh trung học phổ thông, tác giả Lê Thị Thu Hằng (2019) trong bài viết đã đánh giá giáo dục pháp luật là nhiệm vụ của Nhà nước, đồng thời cũng là trách nhiệm chung của toàn xã hội. Công tác quản lý nhà nước về giáo dục pháp luật cho học sinh phổ thông trở nên cấp thiết hơn trước những yêu cầu về xây dựng nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa ở nước ta giai đoạn hiện nay [6, tr.69-74].

Các công trình trên đã đề cập đến nội dung giáo dục kinh tế và pháp luật trong Chương trình Giáo dục phổ thông mới. Chưa có bài viết nào phân tích đầy đủ và chuyên sâu về những nội dung giáo dục pháp luật mới trong môn học Giáo dục kinh tế và pháp luật, chưa có những nhận xét, đánh giá toàn diện về tính phù hợp và những vấn đề đặt ra khi áp dụng Chương trình môn học mới. Nâng cao hiệu quả của Kinh tế - Pháp luật trong nhà trường còn phụ thuộc vào nhiều yếu tố khác như: Tác động của xã hội, của môi trường sống, sự phối hợp giữa nhà trường và gia đình, các tổ chức chính trị xã hội...

2. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Bài viết sử dụng phương pháp phân tích, tổng hợp; phương pháp so sánh (so sánh nội dung giáo dục pháp luật của hai chương trình giáo dục phổ thông). Ngoài ra, chúng tôi sử dụng phương pháp lịch sử - cụ thể để đánh giá một

cách khách quan tính phù hợp và những vấn đề đặt ra của chương trình mới.

3. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

3.1. Nội dung giáo dục pháp luật trong Chương trình Giáo dục công dân hiện hành ở cấp trung học phổ thông

Căn cứ Chương trình môn Giáo dục công dân ban hành kèm theo Quyết định số 16/2006/QĐ- BGDĐT ngày 05/5/2006 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo ban hành Chương trình giáo dục phổ thông và Tài liệu Hướng dẫn thực hiện điều chỉnh nội dung dạy học do Bộ Giáo dục và Đào tạo ban hành kèm theo Công văn số 5842/BGDĐT-VP nội dung giáo dục pháp luật trong chương trình môn Giáo dục công dân ở trung học phổ thông được tập trung ở lớp 12. Nội dung phần này cung cấp cho học sinh những hiểu biết cơ bản về bản chất, vai trò và vị trí của kinh tế và pháp luật. Trên cơ sở đó giúp học sinh có thể chủ động, tự giác điều chỉnh hành vi của cá nhân và đánh giá được hành vi của người khác theo quyền hạn và nghĩa vụ của công dân trong giai đoạn xây dựng nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa ở nước ta. Các nội dung này được giới thiệu ở mười bài học (từ Bài 1 đến Bài 10).

Một số nội dung giáo dục kinh tế và pháp luật khác được lồng ghép trong các tiết học thuộc Chương trình Giáo dục công dân lớp 10 và 11 như: Công dân với tình yêu, hôn nhân và gia đình, Nhà nước xã hội chủ nghĩa, Chính sách dân số và giải quyết việc làm, Chính sách tài nguyên và bảo vệ môi trường...

Để đáp ứng yêu cầu chương trình giáo dục phổ thông mới cũng như hướng tới mục tiêu cần học sinh đạt được:

Hiểu pháp luật phản ánh quan hệ giữa tự do cá nhân và trật tự xã hội, hiểu biết giá trị của sự tồn tại các quy phạm pháp luật, hình thành ý thức pháp luật và quan niệm pháp trị, hiểu được việc dựa vào pháp luật để quản lý đất nước là chiến lược chủ yếu để xây dựng chủ nghĩa xã hội.

Biết pháp luật là thể hiện ý chí của Nhà nước, hiểu pháp luật có chức năng bảo vệ trật tự xã hội, thực hiện công chính xã hội, quy phạm pháp luật chủ thể hành vi, điều chỉnh quan hệ lợi ích, xúc tiến phát triển hài hòa cá nhân, xã hội, môi trường.

Hiểu quy phạm pháp luật chủ yếu về phương diện đời sống chính trị, kinh tế và văn hóa của đất nước. Hiểu biết những quy định của hiến pháp liên quan đến quốc thể, chính thể, thiết lập và chức quyền của cơ cấu Nhà nước, hiểu pháp luật liên quan đến sự tham gia của công dân vào đời sống chính trị. Hiểu biết những quy định của hiến pháp về chế độ phân phối cơ bản và chế độ kinh tế cơ bản của đất nước. Hiểu quy định pháp luật liên quan đến phát triển kinh tế thị trường xã hội chủ nghĩa...

Hiểu những nguyên tắc cơ bản của luật pháp quốc tế và những công ước quốc tế quan trọng đã được Nhà nước phê chuẩn, đặc biệt là những tri thức liên quan đến công ước quốc tế về quyền con người, công ước của WTO, công ước quốc tế về bảo vệ môi trường sinh thái, tạo dựng ý thức toàn cầu.

Hiểu biết quan hệ giữa quyền lợi và nghĩa vụ của công dân, hiểu những nội dung chủ yếu của quyền công dân, hiểu được quyền công dân được hưởng cũng như những nghĩa vụ phải thực hiện do pháp luật quy định, tạo dựng chính xác quan niệm về quyền lợi và nghĩa vụ.

3.2. Những thay đổi trong nội dung giáo dục pháp luật của môn học Giáo dục công dân theo Chương trình giáo dục phổ thông 2018

Điểm khác biệt đầu tiên có thể thấy của nội dung giáo dục pháp luật theo Chương trình giáo dục phổ thông tổng thể mới là cùng với môn học Giáo dục kinh tế và pháp luật, nội dung này không còn là bắt buộc mà trở thành nội dung tự chọn theo định hướng nghề nghiệp trong Chương trình giáo dục phổ thông.

Theo chương trình giáo dục phổ thông, môn Giáo dục công dân được Bộ Giáo dục và Đào tạo

công bố năm 2018, nội dung giáo dục kinh tế và pháp luật gồm những vấn đề sau [1]:

Ở lớp 10, nội dung giáo dục kinh tế và pháp luật tập trung vào ba vấn đề:

Hệ thống chính trị nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam. Nội dung này bao gồm đặc điểm, cấu trúc, nguyên tắc hoạt động của hệ thống chính trị nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam; đặc điểm, nguyên tắc tổ chức và hoạt động của bộ máy Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam; chức năng, cơ cấu tổ chức và hoạt động của các cơ quan trong bộ máy Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam.

Pháp luật nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam. Nội dung này bao gồm khái niệm, đặc điểm, vai trò của pháp luật trong đời sống xã hội, thực hiện pháp luật, vi phạm pháp luật và trách nhiệm pháp lý.

Hiến pháp nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam. Nội dung này bao gồm các vấn đề như: khái niệm, đặc điểm, vị trí của Hiến pháp nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam, nội dung cơ bản của Hiến pháp nước Cộng hòa Xã hội chủ nghĩa Việt Nam năm 2013; thực hiện nghĩa vụ tuân theo Hiến pháp bằng những hành vi cụ thể, phù hợp với lứa tuổi.

Chương trình môn học Giáo dục kinh tế và pháp luật lớp 10 còn có 2 chuyên đề về giáo dục pháp luật là chuyên đề Tình yêu, hôn nhân, gia đình và chuyên đề Một số vấn đề về pháp luật hình sự.

Ở lớp 11, nội dung giáo dục pháp luật tập trung vào các vấn đề liên quan đến quyền cơ bản của công dân. Cụ thể:

Quyền bình đẳng của công dân: quyền bình đẳng của công dân trước pháp luật, quyền bình đẳng giới, quyền bình đẳng giữa các dân tộc, tôn giáo.

Một số quyền dân chủ cơ bản của công dân: Quyền và nghĩa vụ tham gia quản lý nhà nước và xã hội, quyền và nghĩa vụ bầu cử và ứng cử, quyền và nghĩa vụ khiếu nại, tố cáo, quyền và nghĩa vụ về tự do ngôn luận, báo chí và tiếp cận thông tin,

quyền và nghĩa vụ về tự do tín ngưỡng, tôn giáo, quyền và nghĩa vụ bảo vệ tổ quốc.

Một số quyền tự do cơ bản của công dân: quyền bất khả xâm phạm về thân thể; quyền được pháp luật bảo hộ về tính mạng, sức khỏe, danh dự, nhân phẩm; quyền bất khả xâm phạm về chỗ ở; quyền và nghĩa vụ công dân về tự do ngôn luận, báo chí và tiếp cận thông tin; quyền và nghĩa vụ công dân về tự do tín ngưỡng, tôn giáo.

Chương trình môn học Giáo dục kinh tế và pháp luật lớp 11 còn có 2 chuyên đề về giáo dục pháp luật là Một số vấn đề về pháp luật lao động và chuyên đề Một số vấn đề về pháp luật dân sự.

Chương trình lớp 12, giáo dục pháp luật gồm những nội dung sau:

Pháp luật quốc tế: Công pháp quốc tế và luật Thương mại quốc tế;

Quyền và nghĩa vụ của công dân về kinh tế: quyền và nghĩa vụ của công dân về sở hữu tài sản và tôn trọng tài sản của người khác, quyền và nghĩa vụ của công dân về kinh doanh và nộp thuế;

Quyền và nghĩa vụ của công dân về văn hóa, xã hội: quyền và nghĩa vụ trong hôn nhân và gia đình, quyền và nghĩa vụ học tập, quyền và nghĩa vụ lao động, quyền và nghĩa vụ bảo vệ, chăm sóc sức khỏe và bảo đảm an sinh xã hội, quyền và nghĩa vụ bảo vệ di sản văn hóa, bảo vệ môi trường và tài nguyên thiên nhiên.

Chương trình môn học Giáo dục kinh tế và pháp luật lớp 11 còn có 1 chuyên đề về giáo dục pháp luật là Một số vấn đề về luật Doanh nghiệp.

Như vậy, nội dung giáo dục kinh tế và pháp luật ở bậc trung học phổ thông theo chương trình giáo dục phổ thông mới sẽ trải đều ở cả ba lớp 10, 11 và 12 chứ không chỉ tập trung ở lớp 12 như chương trình hiện hành. Bên cạnh đó, nội dung giáo dục kinh tế và pháp luật cũng rộng và sâu hơn vì môn học này dành cho học sinh định hướng theo học các ngành nghề Giáo dục chính trị, Giáo dục công dân, Kinh tế, Hành chính và Pháp luật.

Theo Chương trình môn học Giáo dục kinh tế và pháp luật lớp 10, ngoài những nội dung

giáo dục pháp luật theo chương trình hiện hành như: Khái niệm, bản chất, vai trò của pháp luật, thực hiện pháp luật, vi phạm pháp luật... môn học này còn giới thiệu cho học sinh một số nội dung mới như: giới thiệu về Hiến pháp, giới thiệu về hệ thống chính trị và bộ máy nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam, tìm hiểu về Luật Hôn nhân và gia đình, pháp luật hình sự.

Ở lớp 11, Chương trình mới có nội dung giáo dục về các quyền và nghĩa vụ cơ bản của công dân được chia thành các nhóm: quyền bình đẳng của công dân, một số quyền dân chủ và tự do cơ bản của công dân. Những nội dung này đang được giảng dạy trong chương trình Giáo dục công dân lớp 12 hiện hành. Những nội dung mới chính là hai chuyên đề học tập là Pháp luật dân sự và Pháp luật lao động.

Đến lớp 12, học sinh sẽ tiếp tục được giới thiệu về nhóm quyền và nghĩa vụ của công dân về kinh tế, quyền và nghĩa vụ của công dân về văn hóa - xã hội. Pháp luật quốc tế với hai nội dung về công pháp quốc tế và luật thương mại quốc tế là nội dung hoàn toàn mới của Chương trình môn học Giáo dục kinh tế và pháp luật. Hơn nữa, học sinh lớp 12 còn được tìm hiểu về pháp luật doanh nghiệp trong các chuyên đề học tập.

Hình thức giáo dục pháp luật cho học sinh trong trường trung học phổ thông được tiến hành chủ yếu thông qua dạy học chính khóa môn Giáo dục công dân và các hoạt động giáo dục pháp luật ngoài giờ lên lớp. Ngoài ra, giáo dục pháp luật cho học sinh còn được lồng ghép qua hoạt động dạy học các môn khoa học tự nhiên và khoa học xã hội khác trong nhà trường. So với hình thức giáo dục pháp luật nói chung và hình thức giáo dục pháp luật cho các đối tượng cụ thể khác như cán bộ, công chức, phụ nữ, nông dân... nói riêng thì hình thức giáo dục pháp luật cho học sinh trung học phổ thông phong phú, sâu sắc, đặc biệt giáo dục pháp luật qua dạy học môn Giáo dục công dân là hình thức mang tính đặc thù, chỉ có thể được thực hiện trong trường học.

Phương pháp giáo dục pháp luật cho học sinh trong trường trung học phổ thông được tiếp cận liên ngành giữa khoa học pháp lý và khoa học sư phạm, do đó phương pháp giáo dục pháp luật bao gồm hệ thống phương pháp thuyết phục; hệ thống phương pháp tổ chức hoạt động nhằm hình thành kỹ năng, kỹ xảo, hành vi và thói quen thực hiện pháp luật; hệ thống phương pháp kích thích hoạt động, điều chỉnh hành vi và hệ thống phương pháp dạy học môn Giáo dục công dân. Phương pháp dạy học môn Giáo dục công dân chủ yếu là phương pháp thuyết trình, phương pháp đàm thoại, phương pháp trực quan, phương pháp nêu vấn đề, phương pháp thảo luận nhóm, phương pháp động não, phương pháp đóng vai, phương pháp dự án. Đặc điểm chung về phương pháp giáo dục pháp luật cho học sinh trong trường trung học phổ thông so với phương pháp giáo dục pháp luật cho các đối tượng ở các cấp học khác là sự phóng khoáng, nhấn mạnh tư duy phản biện và tăng cường năng lực hoạt động thực tiễn cho học sinh.

Giáo dục pháp luật cho học sinh trong trường trung học phổ thông có vai trò đặc biệt quan trọng. Trước hết, thông qua việc cung cấp hệ thống tri thức pháp luật giáo dục pháp luật hình thành, phát triển nhân cách học sinh trung học phổ thông. Giáo dục pháp luật giúp các em hiểu được điều hay lẽ phải, nhận biết được những chuẩn mực tốt đẹp về lòng nhân ái, sự công bằng, bình đẳng, dân chủ, lòng khoan dung, biết yêu cái đẹp, cái chân chính, biết đấu tranh với cái xấu và trong những tình huống cụ thể các em biết nên và cần ứng xử như thế nào cho phù hợp với đạo lý làm người. Đồng thời giáo dục pháp luật còn góp phần phòng, chống hành vi vi phạm pháp luật và tội phạm trong nhà trường và ngoài xã hội. Bằng việc trang bị kiến thức, giáo dục kỹ năng xử lý tình huống pháp luật, giáo dục pháp luật cho học sinh trung học phổ thông giúp học sinh biết và hiểu được ý nghĩa tích cực của hành vi pháp luật từ đó tự giác thực hiện nghiêm minh pháp luật, đồng thời xây

dựng tình cảm pháp luật đúng đắn và bồi đắp ý thức trách nhiệm của các em trong việc đấu tranh chống các hành vi vi phạm pháp luật trong nhà trường và xã hội. Đặc biệt, giáo dục pháp luật góp phần bảo tồn, sáng tạo và phát triển văn hóa và văn hóa pháp lý. Điều đó thể hiện qua việc nâng cao hiểu biết pháp luật, hình thành ý thức, thúc đẩy hành vi văn hóa pháp lý cho các em học sinh. Giáo dục pháp luật giáo dục học sinh cách thức sàng lọc, lựa chọn các giá trị văn hóa tiến bộ, phù hợp với các chuẩn mực pháp luật, loại bỏ những hành vi sai trái, đi ngược với những giá trị pháp luật, qua đó phát triển văn hóa pháp lý trong nhà trường.

3.3. Một số nhận xét, đánh giá về tính phù hợp và khi áp dụng Chương trình môn học Giáo dục công dân mới

Việc đưa môn Giáo dục kinh tế và pháp luật (trước đây là môn Giáo dục công dân) ra khỏi hệ thống môn học bắt buộc ở bậc trung học phổ thông là hợp lý. Việc này sẽ giúp giảm bớt áp lực học tập đối với học sinh. Đối với các em học sinh không theo định hướng nghề nghiệp. Giáo dục chính trị, Giáo dục công dân, Kinh tế, Hành chính và Pháp luật thì nội dung giáo dục pháp luật chỉ dừng lại ở các buổi học ngoại khóa hoặc được tích hợp vào các môn học khác.

Nội dung giáo dục pháp luật của môn Giáo dục kinh tế và pháp luật khá rộng và sâu cung cấp cho học sinh những kiến thức pháp luật cụ thể, thiết thực với đời sống chứ không chỉ tập trung vào các kiến thức lý luận như trước kia. Cùng với yêu cầu cụ thể về phương pháp giáo dục trong Chương trình môn học, những nội dung giáo dục này được kỳ vọng sẽ chuyển các kiến thức pháp luật thành hành vi của công dân. Việc bổ sung những chuyên đề học tập như: Pháp luật hình sự, dân sự, lao động, doanh nghiệp là thực sự cần thiết cho sự định hướng nghề nghiệp của các em học sinh Trung học phổ thông.

Lượng kiến thức lớn và mới mẻ như trên cùng với áp lực về việc thay đổi phương pháp

giáo dục cho phù hợp là những thách thức lớn đối với đội ngũ giáo viên phụ trách giảng dạy môn học này tại các trường phổ thông. Theo lộ trình đã công bố, Bộ Giáo dục và Đào tạo sẽ áp dụng chương trình giáo dục phổ thông mới đối với bậc trung học phổ thông từ năm 2022 (bắt đầu từ lớp 10). Nghĩa là các nhà trường cần khẩn trương chuẩn bị cơ sở vật chất và đội ngũ giáo viên cho Chương trình mới. Vì vậy, việc tập huấn và bồi dưỡng cho giáo viên giảng dạy môn Giáo dục công dân cần phải được thực hiện thường xuyên theo lộ trình để chuẩn bị thật tốt cả về kiến thức và phương pháp giáo dục phù hợp với yêu cầu của môn học mới.

Thực tế giáo dục kinh tế và pháp luật có các ưu điểm và hạn chế như sau:

Ưu điểm của giáo dục kinh tế và pháp luật

Định hướng nghề nghiệp: Giáo dục kinh tế giúp học sinh và sinh viên có những kiến thức cần thiết để chuẩn bị cho sự nghiệp trong lĩnh vực kinh tế. Nó cung cấp cho họ kiến thức chuyên sâu về kinh tế, quản lý, tài chính và doanh nghiệp. Giáo dục nâng cao trình độ hiểu biết pháp luật giúp học sinh nắm vững và biết xử sự hợp pháp, chủ động phòng ngừa, ngăn chặn các hiện tượng vi phạm pháp luật nói chung và nội quy, quy định của nhà trường nói riêng,... đồng thời giúp học sinh tự ý thức về mình một cách đúng đắn.

Phát triển kỹ năng quan trọng: Giáo dục kinh tế giúp phát triển kỹ năng quan trọng như tư duy phản biện, khả năng phân tích, giải quyết vấn đề và quản lý thời gian. Những kỹ năng này rất quan trọng trong việc tham gia vào môi trường kinh doanh và đối mặt với các thách thức trong cuộc sống. Giáo dục pháp luật giúp cho học sinh hiểu biết những cơ bản nhất về pháp luật ngay từ khi ngồi trên ghế nhà trường.

Hạn chế của giáo dục kinh tế và pháp luật:

Giáo dục kinh tế và pháp luật thường thiếu kết nối với thực tế do thiếu sự tương tác giữa học sinh và ngành nghề thực tế. Điều này có thể khiến học sinh khó áp dụng kiến thức vào thực

tế sau khi ra trường. Thiếu sự thực hành một số ngành nghề liên quan đến kinh tế và pháp luật đòi hỏi kỹ năng thực hành cao. Tuy nhiên, giáo dục truyền thống thường tập trung nhiều vào lý

thuyết mà ít có cơ hội thực hành thực tế. Cập nhật kiến thức chậm có thể khiến học sinh thiếu kỹ năng cần thiết khi ra trường.

Bảng 1. So sánh nội dung môn giáo dục công dân cũ và môn giáo dục kinh tế và pháp luật mới

Stt	Nội dung	Môn giáo dục công dân (cũ)	Môn Giáo dục kinh tế - pháp luật
1	Tên gọi	Giáo dục công dân	Giáo dục kinh tế và pháp luật
2	Vị trí, vai trò của môn học	Chương trình bắt buộc	Thuộc nhóm môn học tự chọn bắt buộc (nhóm Khoa học xã hội: Lịch sử - Địa lý - Giáo dục kinh tế và pháp luật)
3	Cách tiếp cận xây dựng chương trình	Tập trung vào giáo dục thế giới quan, nhân sinh quan và giá trị quan, phương pháp luận cho công dân tương lai. Do đó, ngay khi bước vào học kỳ 1 của lớp 10, học sinh được học những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác - Lênin dưới dạng khái quát nhất cùng những phạm trù cốt lõi nhất về đạo đức. Trong các học kỳ tiếp theo, học sinh sẽ được học nội dung về thể chế chính trị cùng các quan điểm, đường lối chính sách lớn của Đảng và Nhà nước về dân số, việc làm, tài nguyên thiên nhiên, giáo dục, đào tạo, khoa học	được xây dựng trên cơ sở: đường lối, chủ trương, chính sách của Đảng và pháp luật của Nhà nước Việt Nam trong giai đoạn hiện nay; các thành tựu nghiên cứu về tâm lý học, giáo dục học, đạo đức học, luật học, chính trị học, kinh tế chính trị và kinh tế học; các giá trị truyền thống của dân tộc Việt Nam và giá trị chung của nhân loại; thực tiễn xã hội, giáo dục, điều kiện kinh tế và truyền thống văn hóa Việt Nam... Chương trình môn Giáo dục công dân chú trọng tích hợp nhiều nội dung giáo dục cơ bản, thiết thực, hiện đại về giá trị sống, kỹ năng sống, đạo đức, pháp luật, kinh tế. Nội dung chương trình môn Giáo dục kinh tế và pháp luật được xây dựng theo hướng phát triển tuyến tính, xoay quanh các quan hệ kinh tế và pháp luật, từ kinh tế vĩ mô đến kinh tế vi mô, từ hệ thống chính trị và nhà nước, pháp luật và hệ thống pháp luật đến những nội dung, lĩnh vực pháp luật cụ thể
4	Nội dung giáo dục	Học sinh lớp 10 học về các vấn đề Triết học và đạo đức. Học sinh lớp 11 học chủ yếu về các vấn đề kinh tế và các đường lối chính sách lớn của Đảng và Nhà nước. Học sinh lớp 12 sẽ học về pháp luật. Sau khi học xong chương trình, học sinh phổ thông có kiến thức đa dạng, tự tin hòa nhập cuộc sống khi trở thành người trưởng thành	Học sinh lớp 10, lớp 11 và lớp 12 đều được học về nội dung kinh tế và pháp luật theo kiểu đồng tâm và tuyến tính. Chẳng hạn lớp 10 học về “Thị trường và cơ chế thị trường” đến “Cạnh tranh, cung cầu trong kinh tế thị trường” (lớp 11) đến “Tăng trưởng và phát triển kinh tế; Hội nhập kinh tế quốc tế” (lớp 12). Đặc điểm chương trình mới bảo đảm kết nối chặt chẽ giữa các lớp học, cấp học với nhau và liên thông với chương trình giáo dục mầm non, chương trình giáo

			đục nghề nghiệp và chương trình giáo dục đại học
--	--	--	--

Nguồn: tác giả tổng hợp

4. ĐỀ XUẤT MỘT SỐ BIỆN PHÁP NÂNG CAO HIỆU QUẢ CÔNG TÁC GIÁO DỤC PHÁP LUẬT TRONG DẠY HỌC GIÁO DỤC KINH TẾ VÀ PHÁP LUẬT Ở TRƯỜNG TRUNG HỌC PHỔ THÔNG

4.1. Đào tạo, bồi dưỡng nâng cao chất lượng đội ngũ giáo viên

Trong quá trình dạy học, giáo viên là một nhân tố không thể thiếu. Giáo viên giữ vai trò chủ đạo trong việc truyền đạt tri thức cho học sinh. Do vậy, việc xây dựng một đội ngũ giáo viên có chuyên môn, nghiệp vụ là việc làm quan trọng hàng đầu. Khoản 2 Điều 66, Luật Giáo dục năm 2019 đã quy định rõ: “Nhà giáo có vai trò quyết định trong việc đảm bảo chất lượng giáo dục” [7]. Một trong những giải pháp quan trọng để nâng cao chất lượng giáo dục nói chung và chất lượng giáo dục pháp luật cho học sinh trường trung học phổ thông nói riêng là phải nâng cao chất lượng đội ngũ giáo viên giỏi chuyên môn, vững nghiệp vụ. Giáo viên giảng dạy môn Giáo dục kinh tế và pháp luật cần được đào tạo chính quy, tránh tình trạng giáo viên kiêm nhiệm, dạy chéo, chuyển từ bộ môn khác sang Giáo dục kinh tế và pháp luật. Đồng thời, cần có kế hoạch bồi dưỡng nâng cao trình độ chuyên môn nghiệp vụ cho đội ngũ giáo viên chuyên ngành.

Đổi mới phương pháp đào tạo giáo viên trong trường sư phạm: Đào tạo giáo viên phải gắn với nhu cầu sử dụng. Việc đào tạo cần phải được lập kế hoạch cụ thể và có sự chỉ đạo từ các cơ quan, ban ngành chức năng. Đào tạo giáo viên gắn liền đào tạo cả về số lượng và chất lượng. Người được đào tạo phải nắm vững kiến thức, phương pháp và hình thức tổ chức dạy học môn Giáo dục công dân. Đổi mới phương pháp đào tạo là công tác trọng tâm của việc nâng cao chất lượng đào tạo.

Đẩy mạnh công tác bồi dưỡng giáo viên: Sở Giáo dục và Đào tạo tỉnh cần kết hợp với các cơ quan chức năng địa phương tổ chức những lớp tập huấn nhằm nâng cao trình độ, bổ sung kiến thức, cập nhật thông tin pháp luật cho đội ngũ giáo viên nói chung và giáo viên Giáo dục kinh tế và pháp luật nói riêng. Đồng thời, thường xuyên tổ chức các buổi sinh hoạt chuyên môn, tăng cường việc trao đổi thông tin, nghiệp vụ giữa các giáo viên với nhau. Giáo viên làm công tác giáo dục pháp luật qua hoạt động ngoại khóa cho học sinh không chỉ có tri thức chuyên ngành, tri thức khoa học mà còn phải có kiến thức thực tế, kiến thức liên ngành.

Chú trọng đến chính sách đãi ngộ với nhà giáo: Chính sách đãi ngộ vật chất và tinh thần sẽ là động lực to lớn góp phần xây dựng đội ngũ giáo viên tâm huyết với nghề. Việc thực hiện chính sách đãi ngộ đối với nhà giáo, từng bước cải thiện đời sống và điều kiện làm việc của giáo viên, cán bộ quản lý giáo dục đang công tác ở vùng sâu, vùng cao, hải đảo cần được triển khai cụ thể đến từng trường. Bên cạnh đó cần xây dựng chế độ, chính sách khen thưởng phù hợp, kịp thời nhằm khuyến khích giáo viên gắn bó với nhiệm vụ nâng cao chất lượng giáo dục pháp luật cho học sinh.

4.2. Đổi mới phương pháp dạy học kinh tế và pháp luật

Coi trọng thực hành, tránh lối giáo dục thiên về lý thuyết, phải xuất phát từ thực tế cuộc sống và vốn sống của bản thân học sinh. Phải xuất phát từ mục tiêu, nội dung của môn học, gắn liền với nội dung môn học và phù hợp với đặc điểm tâm lý của học sinh.

Tăng cường sử dụng các phương tiện hiện đại (máy chiếu, bảng, đĩa, hình, phương tiện nghe, nhìn...) trong dạy học pháp luật. Phương pháp dạy học phải phát huy được tính tích cực, chủ động sáng tạo của học sinh trong quá trình

dạy học. Học sinh cần được hoạt động để tự chiếm lĩnh các tri thức, hình thành và phát triển các kỹ năng mới, hình thành thái độ tích cực với sự hướng dẫn giúp đỡ của giáo viên. Giáo viên cần tăng cường sử dụng các phương pháp giảng dạy hiện đại coi người học là trung tâm. Tùy theo từng bài học mà giáo viên lựa chọn và kết hợp các phương pháp cho phù hợp: phương pháp thuyết trình, phương pháp tình huống, phương pháp vấn đáp, phương pháp đóng vai.

4.3. Đa dạng hóa các hình thức giáo dục pháp luật

Đa dạng hóa các kênh thông tin để học sinh có thể dễ dàng tiếp cận các tri thức pháp luật. Nhà trường cần duy trì và thường xuyên bổ sung, cập nhật các kênh thông tin truyền thống như tủ sách pháp luật, sử dụng băng rôn, biển khẩu hiệu, pano, áp phích có nội dung nhắc nhở học sinh sống và làm việc theo pháp luật. Ngoài ra, cũng cần xây dựng website riêng hoặc bổ sung các mục về công tác giáo dục pháp luật trong website của trường để học sinh cập nhật thông tin, trao đổi, bàn luận và tìm hướng giải quyết cho những vấn đề bức xúc trong đời sống pháp luật, giao lưu, tôn vinh gương người tốt, việc tốt thông qua kênh thông tin báo chí, truyền hình, từ đó tác động mạnh mẽ tới tâm tư, tình cảm của em. Giáo dục pháp luật cho các em thông qua các hoạt động thực tiễn. Nhà trường và giáo viên bộ môn giáo dục quyền và nghĩa vụ lao động bằng cách đưa các em đến các cơ sở sản xuất, đến các vùng quê để tham gia lao động, đưa các em đến trung tâm cai nghiện khi giáo dục cho các em sự nguy hiểm của ma túy và phối hợp với cán bộ của trung tâm hướng dẫn các em cách phòng tránh ma túy, đưa các em đi thăm hỏi gia đình liệt sĩ, gia đình có công với cách mạng, gia đình có nạn nhân chất độc màu da cam để giáo dục các em biết yêu Tổ quốc, yêu hòa bình và luôn hành động vì mục tiêu đó; cho các em tham dự hoặc theo dõi các phiên tòa khi tìm hiểu về tố tụng hình sự và tố tụng dân sự...

Kết hợp giáo dục pháp luật với giáo dục đạo đức. Các nhà trường và các giáo viên nói chung, giáo viên môn giáo dục kinh tế và pháp luật nói

riêng cần phải tìm kiếm các biện pháp cụ thể và phù hợp để tác động cùng lúc lên lòng tin của học sinh đối với các giá trị xã hội, những quy phạm đạo đức, quy phạm pháp luật, với công lý và lẽ phải từ đó giúp các em điều chỉnh hành vi cho phù hợp với các chuẩn mực đạo đức và pháp luật. lồng ghép việc phổ biến, giáo dục pháp luật tại các buổi sinh hoạt đầu giờ, sinh hoạt lớp, sinh hoạt dưới cờ, sinh hoạt đoàn, hội, tổ chức sinh hoạt câu lạc bộ, tổ chức hội thảo tọa đàm về trách nhiệm của học sinh và cán bộ giáo viên trong đấu tranh phòng, chống tội phạm. Tổ chức các hoạt động, sinh hoạt tập thể để thu hút học sinh vào các hoạt động lành mạnh như liên hoan, văn nghệ, thi đấu thể thao, thi hùng biện với nội dung phòng chống tội phạm...

4. KẾT LUẬN

Đáp ứng đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục phù hợp với nhu cầu của xã hội, chương trình giáo dục phổ thông mới nói chung đã có những thay đổi tích cực, Chương trình môn Giáo dục công dân cũng có những điểm mới căn bản. Giáo dục kinh tế và pháp luật theo định hướng phát triển năng lực người học cho học sinh các trường Trung học phổ thông là một tất yếu khách quan xuất phát từ yêu cầu xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam, từ mục tiêu phát triển đào tạo thế hệ trẻ phát triển toàn diện, biết sống và làm việc theo chuẩn mực pháp luật, có trách nhiệm công dân và năng lực thích ứng với những điều kiện hoàn cảnh xã hội. Bài viết đã phân tích về những điểm khác biệt trong nội dung giáo dục pháp luật theo Chương trình môn học Giáo dục kinh tế và pháp luật so với nội dung này trong Chương trình môn Giáo dục công dân hiện hành và đưa ra một số nhận xét, đánh giá về tính phù hợp và những vấn đề đặt ra khi áp dụng Chương trình môn học mới; đề xuất một số biện pháp nhằm nâng cao hiệu quả công tác giáo dục pháp luật trong dạy học Giáo dục kinh tế và pháp luật ở trường trung học phổ thông, góp phần vào sự nghiệp đổi mới giáo dục căn bản và toàn diện.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT, *Chương trình giáo dục phổ thông 2018*, Hà Nội.
- [2] Nguyễn Thị Hạnh (2020), *Đề xuất đổi mới nội dung giáo dục kinh tế trong Chương trình đào tạo cử nhân Giáo dục Chính trị ở Trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên để đáp ứng chương trình giáo dục phổ thông mới*, *Tạp chí Khoa học Công nghệ*, Trường Đại học Thái Nguyên.
- [3] Trần Thị Lan (2020), *Nâng cao năng lực giáo dục kinh tế cho giáo viên giáo dục công dân theo chương trình giáo dục phổ thông mới - yêu cầu từ thực tiễn*, *Tạp chí Khoa học Công nghệ*, Trường Đại học Thái Nguyên.
- [4] Nguyễn Mai Anh (2019), *Đổi mới nội dung giáo dục pháp luật trong Chương trình đào tạo cử nhân Giáo dục Chính trị của Trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên đáp ứng yêu cầu của chương trình giáo dục phổ thông mới*, *Tạp chí Khoa học Công nghệ*, Trường Đại học Thái Nguyên.
- [5] Nguyễn Mai Anh (2019), *Tăng cường nội dung giáo dục quyền công dân cho sinh viên trường đại học sư phạm Thái Nguyên đáp ứng chương trình giáo dục truyền thông mới*, *Tạp chí Khoa học Công nghệ*, Trường Đại học Thái Nguyên.
- [6] Lê Thị Thu Hằng (2019), *Nâng cao hiệu quả quản lý nhà nước về giáo dục pháp luật cho học sinh phổ thông trong giai đoạn hiện nay*, *Tạp chí Khoa học Công nghệ*, Trường Đại học Thái Nguyên.
- [7] Quốc hội (2019), *Luật giáo dục*, Hà Nội.